

Sudan İçin Manifesto — Dünyanın Gözlerini Kaçırıldığı Soykırım

Borçlu olunan bir dikkatin hukuki, etik ve siyasi temeli

Kime hitap ediyor

Soykırım Sözleşmesi'ne taraf devletlerin hükümetlerine. Avrupa Birliği'ne ve üye devletlerine. Failleri silahlandırılanlarla ticari ve askeri ilişkiler sürdüren devletlere. Sessizliği ağırlık taşıyan Batı medyasına. Ve bazı kurbanların manşetleri doldurduğunu, diğerlerinin ise var bile olmadığını merak eden her vatandaşa.

Bu manifesto bir serinin üçüncüsüdür. İlk İsrail Devleti'nin Gazze ve Lübnan'daki davranışına; ikincisi Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'daki davranışına ilişkindir. Üçü de aynı özdeş hukuki şemayı — ARSIWA 40-41. maddelerinde öngörülen tanımama yükümlülüklerini — farklı ihlalcilere, farklı saflardan, farklı müttefiklerle uygular. Bu belgeyi ilk kez okuyanlar, iwillnotlookaway.org adresinde bulunan diğer ikisini de okumaya davetlidir: onları temellendiren ilke tektir ve tam da istisnasız uygulanmasıyla ölçülür.

I. Giriş

Nisan 2023'ten bu yana Sudan, Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) ile yirmi yıl önce Darfur'u kana bulayan Cancavid'in mirasçısı Hızlı Destek Kuvvetleri (RSF) arasındaki bir savaşla harap oluyor. Bilanço: tahmini 150.000'den fazla ölü, 12 milyon yerinden edilmiş insan — dünyanın en büyük yerinden edilme krizi — ve 21. yüzyılın en ağır kıtlığı.

Ocak 2025'te ABD Dışişleri Bakanlığı, RSF'nin Darfur'un Arap olmayan nüfuslarına karşı **soykırım** işlediğini resmen tespit etti. Şubat 2026'da Birleşmiş Milletler Uluslararası Araştırma Misyonu, El Faşir olayları için aynı sonuca vardı.

İki resmi soykırım tespiti. Ve dünya başka yöne bakıyor.

Bu platform bir taahhüdün adını taşıyor: *I will not look away*. Gözlerini kaçırmamak. Dünyada hiçbir vaka bu taahhüdü Sudan'dan daha gerekli kılmıyor — kamerasız, gösterisiz, öfkesiz soykırım. Kamuoyunu bölmeyen soykırım, en korkunç nedenden ötürü: kamuoyu onun var olduğunu bilmiyor.

II. El Faşir

26 Ekim 2025'te, nüfusun kasıtlı olarak aç bırakıldığı on sekiz aylık kuşatmanın ardından RSF, savaştan önce bir buçuk milyon insanın yaşadığı Kuzey Darfur'un başkenti El Faşir'i ele geçirdi.

BM İnsan Hakları Ofisi, 140'tan fazla tanıklığa dayanarak ilk üç günde 6.000'den fazla öldürmeyi belgeledi: en az 4.400'ü şehirde, 1.600'den fazlası kaçış yollarında — kaçan sivililer sistematik olarak durdurulup infaz edildi. Gerçek bilanço kesinlikle daha yüksek; bazı tahminler on binlerden söz ediyor.

Hayatta kalanlar RSF savaşçılarının sözlerini aktarıyor: «*Aranızda Zaghawa var mı? Bir Zaghawa bulursak hepimizi öldürürüz.*» Ve: «*Darfur'dan siyah olan her şeyi yok etmek istiyoruz.*»

BM Misyonu şu sonuca vardı: uzun süreli kuşatma, kasıtlı olarak dayatılan açlık, insani yardımın reddi, ardından toplu öldürmeler, sistematik tecavüzler, işkenceler, zorla kaybetmeler — «soykırımın ayırt edici özelliklerini taşıyan planlı ve organize bir operasyon», «Zaghawa ve Fur topluluklarını tamamen veya kısmen yok etme kastıyla» yürütülmüş.

El Faşir bir olay değil. El Geneina ve Ardamata'nın (2023, Masalit'e karşı), Zamzam mülteci kampının (Nisan 2025, iki bin ölü, dört yüz bin kaçan) tekrarıdır. Bir yöntemdir.

III. İhlal edilen hukuki çerçeve

- Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948): md. I (yalnızca cezalandırma değil *önleme* yükümlülüğü), II (kurucu eylemler), III (suç ortaklığı ve tahrikin cezalandırılabilirliği)
- IV. Cenevre Sözleşmesi ve ortak 3. madde: sivililerin korunması, açlığın silah olarak kullanılması yasağı
- Roma Statüsü, md. 6 (soykırım), 7 (insanlığa karşı suçlar), 8 (savaş suçları)
- BM Güvenlik Konseyi'nin 1593 (2005) sayılı kararı: Darfur'un Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne havalesi — güncel suçlar üzerinde yargı yetkisi halen açık

UCM harekete geçebileceğini zaten gösterdi: Ekim 2025'te bir Cancavid liderini 2003-2004 suçları için yirmi yıla mahkûm etti. Olaylardan yirmi yıl sonra. Bugünün kurbanları 2045'i bekleyemez.

IV. Kim silahlandırıyor, kim ödüyor, kim kazanıyor

RSF bir devlet değil. Ama hiçbir silahlı grup tek başına soykırım işlemez. Her El Faşir katliamının arkasında belgelenmiş bir tedarikçi, finansör ve yararlanıcı zinciri vardır.

Birleşik Arap Emirlikleri, RSF'nin belgelenmiş başlıca destekçisidir. Uluslararası Af Örgütü (Mayıs 2025), RSF'nin elinde Çin yapımı GB50A güdümlü bombalar — 2024'te üretilmiş, dünyada hiçbir çatışmada daha önce belgelenmemiş — ve 155 mm AH-4 obüsler tespit etti: SIPRI'ye göre Emirlikler, bu silah sistemini Çin'den ithal eden *dünyadaki tek ülke*. Onları fırlatan Wing Loong II ve FeiHong-95 dronları Sudan'da yalnızca RSF tarafından kullanılıyor. BM Sudan Uzmanlar Paneli aynı kalıbı tespit etti. Emirlikler inkâr ediyor — ama 2024 yapımı bombaların 2025'te Darfur'da patlaması kendiliğinden açıklanmıyor.

Saik ideolojik değil: ekonomik ve jeopolitik. Ana madenleri General Hemedti'nin RSF'si tarafından kontrol edilen Sudan altını, Global Witness ve The Sentry'nin belgelediği gibi büyük ölçüde Dubai'ye akıyor. Buna Emirliklerin Kızıldeniz limanları ve Sudan tarım arazileri üzerindeki çıkarları ekleniyor.

Çin, silahları devlet savunma şirketi Norinco aracılığıyla üretiyor ve hiçbir yeniden ihracat kontrol mekanizması uygulanmadan Emirliklere satıyor — Emirliklerin bizzat imzaladığı Silah Ticareti Antlaşması'nın ruhunu ihlal ederek.

Rusya iki masada da oynadı: Wagner grubu, ABD ve AB tarafından yaptırıma tabi tutulan Meroe Gold ve M-Invest şirketleri aracılığıyla, yıllarca RSF kontrolündeki bölgelerde altın imtiyazları karşılığında silah ve eğitim takas etti; ardından Moskova, Port Sudan'da bir deniz üssü beklentisi karşılığında düzenli orduya yöneldi.

Ya Avrupa? Avrupa RSF'ye silah satmadı. Daha incelikli bir şey yaptı: Hartum Süreci ve göç kontrolü fonları aracılığıyla, RSF'nin kendini operasyonel kolu ilan ettiği bir aygıtı yıllarca sınır muhatabı olarak ele aldı — göçmenlerin kontrol altında tutulmasını bugün resmen soykırımla suçlananlara devretti. Ve bugün, BM ve Af Örgütü'nün topladığı kanıtlar karşısında, Emirliklere tek bir önemli yaptırım uygulamadı: ticari, enerji ve finans ortağı olarak fazla önemliler.

Hukuk açıktır. ARSIWA'nın 16. maddesi, uluslararası hukuka aykırı bir fiilin işlenmesine yardım veya destek sağlayan devletin bundan sorumlu olduğunu belirler. Soykırım Sözleşmesi'nin I. maddesi her imzacıya *önleme* yükümlülüğü yükler — Uluslararası Adalet Divanı'nın (*Bosna - Sırbistan*, 2007) devletin ciddi riski öğrendiği andan itibaren işlediğini ilan ettiği bir yükümlülük. Herkes biliyor. Yıllardır. Bilgi BM kayıtlarında. Eksik olan kanıt değil: iradedir.

V. Kurbanların hiyerarşisi

Ukrayna için Batı yaptırımları, silahları, kabulü, sürekli medya ilgisini seferber etti. Gazze için en azından dünya bölündü, tartıştı, meydanları doldurdu. Sudan için: hiçbir şey. RSF'yi silahlandıranlara karşı önemli yaptırımlar yok. Olağanüstü zirveler yok. Manşetler yok. Yüz

elli bin ölü ve on iki milyon yerinden edilmiş insan, başka herhangi bir krizin bir haftasından daha az medya alanına değer görülüyor.

Sudanlı kurbanların suçu yanlış tarafta olmak değil. Daha kötü bir suçları var: kimseyi ilgilendiren hiçbir tarafta olmamak. Jeopolitik kaldıraç yok, lobi yok, projektör yok. Dünyanın ilgisinin suçların ağırlığını değil, bakanın çıkarını izlediğinin kesin kanıtıdır.

Bir hukuk medeniyeti tam burada ölçülür: kimseye yaramayan kurbanlara nasıl davrandığıyla.

Dahası var. Emirlikler konusunda susan ve Sudan'ı unutan aynı Batı, kendini dünyaya medeniyet öğretmeni olarak sunmaya devam ediyor. Avrupa henüz var olmadığına imparatorluklar kuran, şiir yazan ve hukuku kodifiye eden halklara demokrasi ihraç etme iddiasında — iki bin beş yüz yıl önce boyun eğdirilen halkların ibadet özgürlüğünü ilan eden Kios silindirlerinin İran'ına. Hangi otoriteyle? Ahlaki otorite tarih kitaplarından miras alınmaz: tutarlılıkla kazanılır, ikiyüzlülükle kaybedilir.

Seçici yaptırım uygulayan, işine geleni silahlandıran, öfkelerini petrol fiyatına ve ticari sözleşmelere göre ayarlayan bir Batı, demokrasi ihraç etmiyor: değerlerinin pazarlık konusu olduğunun kanıtını ihraç ediyor. Ve dünyanın her halkı bunu görüyor. Terk edilmiş Sudanlılar görüyor, bombalar altındaki Filistinliler görüyor, hakları için mücadele eden İranlılar görüyor — ve evinde vaaz ettiği ilkelere ihanet edenlerden derse ihtiyaçları yok.

Bu satırların yazarı iş için birçok ülkeye seyahat etti ve hiçbir antlaşmanın öğretmediği bir şey öğrendi: bugün Batılı bir vatandaş, başka herhangi bir medeniyetten bir muhatabın karşısında artık ahlaki üstünlük konumundan başlamıyor. Borç konumundan başlıyor. Önce — en azından kendi içinde — kurumlarının çifte standardının, hükümetlerinin sessizliğinin, öfkesinin seçiciliğinin hesabını vermeli. Bu manifesto aynı zamanda o borcu onurlandırma girişimidir: hükümetler değilse bile en azından vatandaşların, çıkara bakmadan bir ilkeyi hâlâ uygulayabildiğini göstermek.

VI. Somut tedbirler

1. BM Uzmanlar Paneli'nin bulgularına göre, RSF komuta zincirine ve tedariklerine karışan her kuruluş — devlet veya özel — hedefli yaptırımlar
2. BM ve Af Örgütü tarafından belgelenen RSF'ye silah transferleri doğrulanabilir şekilde sona erene kadar Birleşik Arap Emirlikleri'ne — devlet ve özel kuruluşlara — hedefli yaptırımlar; ve silah ambargosunun mevcut Darfur sınırından tüm Sudan'a genişletilmesi
3. BM ambargolarını ihlal eden devletlere yapılan her silah satışında bağlayıcı yeniden ihracat kontrolleri — Emirliklere yönelik Çin (Norinco) ve Batı tedarikleriyle başlayarak

4. Bugünkü Darfur'a ilişkin davalar için Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne tam destek — mali ve siyasi; garanti edilmiş insani koridorlar ve kısıtlı müdahalesinin finansmanı
5. Soykırım Sözleşmesi'nin I. maddesi uyarınca önleme yükümlülüğünün resmen etkinleştirilmesi, güçlendirilmiş yetkiye sahip bir İnsan Hakları Konseyi izleme mekanizmasıyla

VII. Temel ayırım

Bu manifesto Sudan halkına karşı değildir, Darfur'un Arap topluluklarına karşı da değildir — onlar da birçok durumda kendilerini aşan bir savaşın kurbanlarıdır. Suçları da belgelenmiş olan ve adaleti hak eden Sudan Silahlı Kuvvetleri'nin aklanması da değildir.

Soykırımcı bir yönetime, onu silahlandıranlara ve onu mümkün kılan kayıtsızlığa karşıdır.

Nihai beyan

El Faşir'den gözlerimi kaçırmıyorum. Kurbanların bir hiyerarşisinin var olmasını kabul etmiyorum. İki resmi soykırım tespiti karşısında dünyanın sessizliğini normal olarak tanımıyorum. Ve Batı'nın evinde ihanet ettiği demokrasiyi başkalarına vaaz etmesini kabul etmiyorum. Sudan, haber olan krizler için uluslararası hukuku çağırın herkesin — ben dahil — samimiyetinin sınav taşıdır. İlke geçerliyse, kimse bakmadığında da geçerlidir. Özellikle kimse bakmadığında. Çünkü hukuk herkese uygulanır, ya da hiç kimseye uygulanmaz.

Hukuki referanslar

- Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948), md. I, II, III
- IV. Cenevre Sözleşmesi (1949); ortak 3. madde
- Roma Statüsü, md. 6, 7, 8
- BM GK 1593 (2005) sayılı karar — Darfur'un UCM'ye havalesi
- UAD, Bosna - Sırbistan (2007) — önleme yükümlülüğü
- ARSIWA (UHK/BM 2001), md. 16, 40-41
- Soykırım tespiti, ABD Dışişleri Bakanlığı, Ocak 2025
- BM Sudan Uluslararası Araştırma Misyonu, 19 Şubat 2026 bulguları; OHCHR, El Faşir raporu, Şubat 2026
- Uluslararası Af Örgütü, Mayıs 2025; SIPRI, AH-4 transfer kaydı
- Global Witness; The Sentry — Sudan altını raporları; Meroe Gold ve M-Invest'e ABD/AB yaptırımları